

shǐ jì xiàng yǔ
史记（项羽）

wéi jī bǎi kē tí mù xiàng yǔ
维基百科条目：项羽

xiàng jí zhě xià xiāng rén yě zì yǔ chū qǐ shí nián èr shí sì qí jì fù xiàng liáng liáng fù jí chǔ jiāng xiàng yàn wéi qín jiāng wáng
项籍者，下相人也，字羽。初起时，年二十四。其季父项梁，梁父即楚将项燕，为秦将王

jiǎn suǒ èr zhě yě xiàng shì shì shì wéi chǔ jiāng fēng yú xiàng gù xìng xiàng shì
翦所戮者也。项氏世世为楚将，封于项，故姓项氏。

xiàng jí shǎo shí xué shū bù chéng qù xué jiàn yòu bù chéng xiàng liáng nù zhī jí yuē shū zú yǐ jì míng xìng é r yǐ jiàn yì rén
项籍少时，学书不成，去，学剑，又不成。项梁怒之。籍曰：“书足以记名姓而已。剑一人

dǐ bù zú xué xué wàn rén dǐ yú shì xiàng liáng nǎi jiào jí bīng fǎ jí dà xǐ lüè zhī qí yì yòu bù kěn jìng xué xiàng liáng cháng
敌，不足学，学万人敌！”于是项梁乃教籍兵法，籍大喜，略知其意，又不肯竟学。项梁尝

yǒu lì yáng dǎi nǎi qǐng qín yù yuàn cáo jiù shū dǐ lì yáng yù yuàn sī mǎ xīn yǐ gù shì dé yǐ xiàng liáng shā rén yǔ jí bì chóu yú wú zhōng
有栎阳逮，乃请蕲狱掾曹咎书抵栎阳狱掾司马欣，以故事得已。项梁杀人，与籍避仇于吴中。

wú zhōng xián shì dà fū yì jiē chū xiàng liáng xià měi wú zhōng yǒu dà yáo yì jí sàng xiàng liáng cháng wéi zhǔ bàn yīn yǐ bīng fǎ bù lè bīn kè jí zǐ
吴中贤士大夫皆出项梁下。每吴中有大繇役及丧，项梁常为主办，阴以兵法部勒宾客及子

dì yǐ shì zhī qí néng qín shǐ huáng dì yóu huì jí dù zhè jiāng liáng yǔ jí jù guān jí yuē bǐ kě qǔ ér dài yě liáng yǎn qí
弟，以是知其能。秦始皇帝游会稽，渡浙江，梁与籍俱观。籍曰：“彼可取而代也。”梁掩其

kǒu yuē wú wàng yán zú yǐ liáng yǐ cǐ qí jí jí cháng bā chǐ yú lì néng gǎng dǐng cái qì guò rén suī wú zhōng zǐ dì jiē
口，曰：“毋妄言，族矣！”梁以此奇籍。籍长八尺馀，力能扛鼎，才气过人，虽吴中子弟皆

yǐ dàn jí yǐ
已惮籍矣。

qín èr shì yuán nián qī yuè chén shè děng qǐ dà zé zhōng qí jiǔ yuè huì jí shǒu tōng wèi liáng yuē jiāng xī jì fǎn cǐ yì tiān wáng qín zhī shí
秦二世元年七月，陈涉等起大泽中。其九月，会稽守通谓梁曰：“江西皆反，此亦天亡秦之时

yě wú wén xiān jí zhì rén hòu zé wéi rén suǒ zhì wú yù fā bīng shǐ gōng jí huán chǔ jiāng shì shí huán chǔ wáng zài zé zhōng liáng yuē
也。吾闻先即制人，后则为人所制。吾欲发兵，使公及桓楚将。”是时桓楚亡在泽中。梁曰：

huán chǔ wáng rén mò zhī qí chù dú jí zhī zhī ěr liáng nǎi chū jiè jí chí jiàn jū wài dài liáng fù rù yǔ shǒu zuò yuē qǐng
“桓楚亡，人莫知其处，独籍知之耳。”梁乃出，诫籍持剑居外待。梁复入，与守坐，曰：“请

zhào jí shǐ shòu mìng zhào huán chǔ shǒu yuē nuò liáng zhào jí rù xū yǐ liáng shùn jí yuē kě xíng yǐ yú shì jí suì bá jiàn
召籍，使受命召桓楚。”守曰：“诺。”梁召籍入。须臾，梁问籍曰：“可行矣！”于是籍遂拔剑

zhǎn shǒu tóu xiàng liáng chí shǒu tóu pèi qí yìn shòu mén xià dà jīng rǎo luàn jí suǒ jī shā shù shí bǎi rén yī fǔ zhōng jiē wèi fú mò
斩守头。项梁持守头，佩其印绶。门下大惊，扰乱，籍所击杀数十百人。一府中皆慑伏，莫

gǎn qǐ liáng nǎi zhào gù suǒ zhī háo shì yù yǐ suǒ wéi qǐ dà shì suì jǔ wú zhōng bīng shǐ rén shōu xià xiàn dé jīng bīng bā qiān rén liáng
敢起。梁乃召故所知豪吏，谕以所为起大事，遂举吴中兵。使人收下县，得精兵八千人。梁

bù shǔ wú zhōng háo jié wéi xiào jū hòu sī mǎ yǒu yì rén bù dé yòng zì yán yú liáng liáng yuē qián shí mǒu sàng shǐ gōng zhǔ mǒu shì
部署吴中豪杰为校尉、候、司马。有一人不得用，自言于梁。梁曰：“前时某丧使公主某事，

bù néng bàn yǐ cǐ bù rèn yòng gōng zhòng nǎi jì fú yú shì liáng wéi huì jí shǒu jí wéi pǐ jiāng xùn xià xiàn
不能办，以此不任用公。”众乃皆伏。于是梁为会稽守，籍为裨将，徇下县。

guǎng líng rén zhào píng yú shì wéi chén wáng xū guǎng líng wèi néng xià wén chén wáng dǎo zǒu qín bīng yòu qǐ zhì nǎi dù jiāng jiǎo chén wáng mìng bài
广陵人召平于是为陈王徇广陵，未能下。闻陈王败走，秦兵又且至，乃渡江矫陈王命，拜

liángwéichǔwángshàngzhùguó yuē jiāngdōngyǐdìng jíyǐnbīngxījīqín xiàngliángnǎiyībāqiānréndùjiāngérxī wénchényīngyìxià
梁为楚王上柱国。曰：“江东已定，急引兵西击秦。”项梁乃以八千人渡江而西。闻陈婴已下

dōngyáng shǐshǐyù yǔliánhéjùxī chényīngzhě gùdōngyánglǐngshǐ jūxiànzhōng sùxìnjǐn chēngwéizhǎngzhě dōngyángshàoniánshā
东阳，使使欲与连和俱西。陈婴者，故东阳令史，居县中，素信谨，称为长者。东阳少年杀

qílǐng xiāngjùshùqiānrén yùzhìcháng wúshìyòng nǎiqǐngchényīng yīngxièbùnéng suìqiánglìyīngwéicháng xiànzhōngcóngzhědé
其令，相聚数千人，欲置长，无适用，乃请陈婴。婴谢不能，遂强立婴为长，县中从者得

èrwànrén shàoniányùlìyīngbiànwéiwáng yìjūncāngtǒutèqǐ chényīngmǔwèiyīngyuē zìwǒwéirǔjiāfù wèichángwénrǔxiāngǔ
二万人。少年欲立婴便为王，异军苍头特起。陈婴母谓婴曰：“自我为汝家妇，未尝闻汝先古

zhīyǒuguìzǐh jīnbàodédà míng bùxiáng bùrǔyǒusuǒshǔ shìchéngyóudé fēnghóu shìbàiyìyiwáng fēishisuǒzhīmíngyě
之有贵者。今暴得大名，不祥。不如有所属，事成犹得封侯，事败易以亡，非世所指名也。”

yīngnǎibùgǎnwéiwáng wèiqíjūnlìyuē xiàngshìshìshìjiāngjiā yǒumíngyúchǔ jīnyùjùdàshì jiāngfēiqí rén bùkě
婴乃不敢为王。谓其军吏曰：“项氏世世将家，有名于楚。今欲举大事，将非其人，不可。

wǒyǐmíngzú wángqín bì yì yúshìzhōngcóngqíyán yìbīngshǔxiàngliáng xiàngliángdùhuái qíngbù pújiāngjūnyìyìbīngshǔyān
我倚名族，亡秦必矣。”于是众从其言，以兵属项梁。项梁渡淮，黥布、蒲将军亦以兵属焉。

fánliùqīwànrén jūnxiàpǐ
凡六七万人，军下邳。

dāngshìshí qínjiāyìlìjǐngjūwéichǔwáng jūnpéngchéngdōng yùjùxiàngliáng xiàngliángwèijūnlìyuē chénwángxiānshǒushì zhàn bù
当是时，秦嘉已立景驹为楚王，军彭城东，欲距项梁。项梁谓军吏曰：“陈王先首事，战不

lì wèiwénsuǒzài jīnqínjiābèichénwángér lìjǐngjū nìwúdào nǎijìnbīngjīqínjiā qínjiājūnbàizǒu zhuìzhìzhìhú líng
利，未闻所在。今秦嘉倍陈王而立景驹，逆无道。”乃进兵击秦嘉。秦嘉军败走，追之至胡陵。

jiāháizhànyìrì jiāsǐ jūnjiàng jǐngjūzǒusǐliángdì xiàngliángyìbīngqínjiājūn jūnhú líng jiāngyǐnjūnérxī zhāng hán
嘉还战一日，嘉死，军降。景驹走死梁地。项梁已并秦嘉军，军胡陵，将引军而西。章邯

jūnzhì lì xiàngliángshǐbiéjiāngzhūjīshí yúfánjūnyǔzhàn yúfánjūnsǐ zhūjīshíjūnbài wángzǒuhú líng xiàngliángnǎiyǐn
军至栗，项梁使别将朱鸡石、馀樊君与战。馀樊君死。朱鸡石军败，亡走胡陵。项梁乃引

bīng rù xuē zhūjīshí xiàngliángqiánshǐxiàngyǔbié gōng xiāngchéng xiāngchéngjiānshǒubùxià yǐbá jiēkēngzhī huánbào xiàngliáng
兵入薛，诛鸡石。项梁前使项羽别攻襄城，襄城坚守不下。已拔，皆坑之。还报项梁。

xiàngliángwénchénwángdìngsǐ zhào zhūbiéjiāng huì xuē jì shì cǐ shí pèi gōng yì qǐ pèi wǎng yān
项梁闻陈王定死，召诸别将会薛计事。此时沛公亦起沛，往焉。

jū chāo rén fàn zēng nián qī shí sù jū jiā hào qí jì wǎng shuō xiàng liáng yuē chéng shèng bài gù dāng fū qín miè liù guó chǔ zuì wú
居鄆人范增，年七十，素居家，好奇计，往说项梁曰：“陈胜败固当。夫秦灭六国，楚最无

zuì zì huái wáng rù qín bù fǎn chǔ rén lián zhī zhì jīn gù chǔ nán gōng yuē chǔ suī sān hù wáng qín bì chǔ yě jīn chéng shèng shǒu shì
罪。自怀王入秦不反，楚人怜之至今，故楚南公曰‘楚虽三户，亡秦必楚’也。今陈胜首事，

bù lì chǔ hòu ér zì lì qí shì bù cháng jīn jūn qǐ jiāng dōng chǔ fēng qǐ zhī jiāng jī zhēng fù jūn zhě yǐ jūn shì shì chǔ jū jiāng wéi néng fù
不立楚后而自立，其势不长。今君起江东，楚蜂起之将皆争附君者，以君世世楚将，为能复

lì chǔ zhī hòu yě yú shì xiàng liáng rán qí yán nǎi qiú chǔ huái wáng sūn xīn mǐn jiān wéi rén mù yáng lì yǐ wéi chǔ huái wáng cóng mǐn suǒ wàng
立楚之后也。”于是项梁然其言，乃求楚怀王孙心民间，为人牧羊，立以为楚怀王，从民所望

yě chényīngwéichǔshàngzhùguó fēngwǔxiàn yǔhuáiwángdōuxūtái xiàngliángzìhào wéixìn jūn
也。陈婴为楚上柱国，封五县，与怀王都盱台。项梁自号为武信君。

jū shù yuè yǐn bīng gōng kàng fù yǔ qí tián róng sī mǎ lóng qū jūn jiù dōng ē dà pò qín jūn yú dōng ē tián róng jí yǐn bīng guī zhú
居数月，引兵攻亢父，与齐田荣、司马龙且军救东阿，大破秦军于东阿。田荣即引兵归，逐

qí wáng jiǎ jiǎ wáng zǒu chǔ jiǎ xiàng tián jiǎ wáng zǒu zhào jiǎo dì tián xián gù qí jiāng jū zhào bù gǎn guī tián róng lì tián dān zǐ shì wéi qí
其王假。假亡走楚。假相田角亡走赵。角弟田闲故齐将，居赵不敢归。田荣立田儋子市为齐

wáng xiàng liáng yǐ pò dōng ē xià jūn suī zhuī qín jūn shù shǐ shǐ qù qí bīng yù yǔ jù xī tián róng yuē chǔ shā tián jiǎ zhào shā tián
王。项梁已破东阿下军，遂追秦军。数使使趣齐兵，欲与俱西。田荣曰：“楚杀田假，赵杀田

jiǎo tián xián nǎi fā bīng xiàng liáng yuē tián jiǎ wéi yǔ guó zhī wáng qióng lái cóng wǒ bù rěn shā zhī zhào yì bù shā tián jiǎo
角、田闲，乃发兵。”项梁曰：“田假为与国之王，穷来从我，不忍杀之。”赵亦不杀田角、

tián xián yǐ shì yú qí qí suī bù kěn fā bīng zhù chǔ xiàng liáng shǐ pèi gōng jí xiàng yǔ bié gōng chéng yáng tú zhī xī pò qín jūn pú yáng dōng
田闲以市于齐。齐遂不肯发兵助楚。项梁使沛公及项羽别攻城阳，屠之。西破秦军濮阳东，

qín bīng shōu rù pú yáng pèi gōng xiàng yǔ nǎi gōng dìng táo dìng táo wèi xià qù xī lū dì zhì yōng qiū dà pò qín jūn zhǎn lǐ yóu
秦兵收入濮阳。沛公、项羽乃攻定陶。定陶未下，去，西略地至雍丘，大破秦军，斩李由。

hái gōng wài huáng wài huáng wèi xià
还攻外黄，外黄未下。

xiàng liáng qǐ dōng ē xī běi bǐ zhì dìng táo zài pò qín jūn xiàng yǔ děng yòu zhǎn lǐ yóu yì qīng qín yǒu jiāo sè sòng yì
项梁起东阿，西，(北) [比] 至定陶，再破秦军，项羽等又斩李由，益轻秦，有骄色。宋义

nǎi jiàn xiàng liáng yuē zhàn shèng ér jiāng jiāo cùn qūng zhě bài jīn cùn shǎo duò yì qín bīng rì yì chén wéi jūn wèi zhī xiàng liáng fē tīng
乃谏项梁曰：“战胜而将骄卒惰者败。今卒少惰矣，秦兵日益，臣为君畏之。”项梁弗听。

nǎi shǐ sòng yì shǐ yú qí dào yù qí shǐ zhě gāo líng jūn yǎn rì gōng jiāng jiàn wǔ xìn jūn hū yuē rán yuē chén lùn wǔ xìn
乃使宋义使于齐。道遇齐使者高陵君显，曰：“公将见武信君乎？”曰：“然。”曰：“臣论武信

jūn jūn bì bài gōng xú xíng jí miǎn sǐ jí xíng zé jí huò qín guǒ xǐ qǐ bīng yì zhāng hān jī chǔ jūn dà pò zhì dìng táo xiàng liáng
君军必败。公徐行即免死，疾行则及祸。”秦果悉起兵益章邯，击楚军，大破之定陶，项梁

sǐ pèi gōng xiàng yǔ qù wài huáng gōng chén liú chén liú jiān shǒu bù néng xià pèi gōng xiàng yǔ xiāng yǔ móu yuē jīn xiàng liáng jūn pò shì
死。沛公、项羽去外黄攻陈留，陈留坚守不能下。沛公、项羽相与谋曰：“今项梁军破，士

zú kǒng nǎi yǔ lǚ chén jūn jù yǐn bīng ér dōng lǚ chén jūn péng chéng dōng xiàng yǔ jūn péng chéng xī pèi gōng jūn dǎng
卒恐。”乃与吕臣军俱引兵而东。吕臣军彭城东，项羽军彭城西，沛公军砀。

zhāng hān yǐ pò xiàng liáng jūn zé yǐ wéi chǔ dì bīng bù zú yōu nǎi dù hé jī zhào dà pò zhī dāng cǐ shí zhào gē wéi wáng chén yú wéi
章邯已破项梁军，则以为楚地兵不足忧，乃渡河击赵，大破之。当此时，赵歇为王，陈馀为

jiāng zhāng ěr wéi xiāng jiē zǒu rù jù lù chéng zhāng hān lìng wáng lí shè xián wéi jù lù zhāng hān jūn qí nán zhù yǒng dào ér shū zhī sù
将，张耳为相，皆走入巨鹿城。章邯令王离、涉闲围巨鹿，章邯军其南，筑甬道而输之粟。

chén yú wéi jiāng jiāng cùn shù wàn rén ér jūn jù lù zhī běi cǐ suǒ wèi hé běi zhī jūn yě
陈馀为将，将卒数万人而军巨鹿之北，此所谓河北之军也。

chǔ bīng yǐ pò yú dìng táo huái wáng kǒng cóng xū tái zhī péng chéng bìng xiàng yǔ lǚ chén jūn zì jiāng zhī yǐ lǚ chén wéi sī tú yǐ qí fù
楚兵已破于定陶，怀王恐，从盱台之彭城，并项羽、吕臣军自将之。以吕臣为司徒，以其父

lǚ qīng wéi lìng yīn yǐ pèi gōng wéi dǎng jùn cháng fēng wéi wǔ ān hóu jiāng dǎng jùn bīng
吕青为令尹。以沛公为砀郡长，封为武安侯，将砀郡兵。

chū sòng yì suǒ yù qí shǐ zhě gāo líng jūn yǎn zài chǔ jūn jiàn chǔ wáng yuē sòng yì lùn wǔ xìn jūn zhī jūn bì bài jū shù rì jūn guǒ bài
初，宋义所遇齐使者高陵君显在楚军，见楚王曰：“宋义论武信君之军必败，居数日，军果败。

bīng wèi zhàn ér xiān jiàn bài zhēng cǐ kě wèi zhī bīng yǐ wáng zhào sòng yì yǔ jì shì ér dà shuō zhī yīn zhì yǐ wéi shàng jiāng jūn xiàng yǔ wéi
兵未战而先见败征，此可谓知兵矣。”王召宋义与计事而大说之，因置以为上将军，项羽为

lǚ gōng wéi cì jiāng fàn zēng wéi mò jiāng jiù zhào zhū bié jiāng jiē shǔ sòng yì hào wéi qīng zǐ guān jūn xíng zhì ān yáng liú sì shí liù
鲁公，为次将，范增为末将，救赵。诸别将皆属宋义，号为卿子冠军。行至安阳，留四十六

rì bú jìn xiàng yǔ yuē wú wén qín jūn wéi zhào wáng jù lù jí yǐn bīng dù hé chǔ jī qí wài zhào yīng qí nèi pò qín jūn bì yǐ
日不进。项羽曰：“吾闻秦军围赵王巨鹿，疾引兵渡河，楚击其外，赵应其内，破秦军必矣。”

sòng yǐ yuē bù rán fū bó niú zhī méng bù kě yǐ pò jǐ fēng jīn qín gōng zhào zhàn shèng zé bīng wǔ wǒ chéng qí bì bù shèng zé
宋义曰：“不然。夫搏牛之虻不可以破虬虱。今秦攻赵，战胜则兵罢，我承其敝；不胜，则

wǒ yǐn bīng gǔ xíng ér xī bì jǔ qín yǐ gù bù rú xiān fàn qín zhào fū bèi jiān zhí ruì yì bù rú gōng zuò ér yùn cè gōng bù rú
我引兵鼓行而西，必举秦矣。故不如先鬪秦赵。夫被坚执锐，义不如公；坐而运策，公不如

yì yīn xià lìng jūn zhōng yuē měng rú hǔ hěn rú yáng tān rú láng qiáng bù kě shǐ zhě jiē zhǎn zhī nǎi qiān qí zǐ sòng xiāng xiāng
义。”因下令军中曰：“猛如虎，很如羊，贪如狼，强不可使者，皆斩之。”乃遣其子宋襄相

qí shēn sòng zhī zhì wú yán yīn jǐ ōu gāo huì tiān hán dà yǔ shì zú dòng jī xiàng yǔ yuē jiāng lì lì ér gōng qín jiǔ liú bù xíng
齐，身送之至无盐，饮酒高会。天寒大雨，士卒冻饥。项羽曰：“将戮力而攻秦，久留不行。

jīn suì jī mǐn pín shì zú shí yù shū jūn wú jiàn liáng nǎi yīn jǐ ōu gāo huì bù yǐn bīng dù hé yīn zhào shí yǔ zhào bìng lì gōng qín nǎi
今岁饥民贫，士卒食芋菽，军不见粮，乃饮酒高会，不引兵渡河因赵食，与赵并力攻秦，乃

yuē chéng qí bì fū yǐ qín zhī qiáng gōng xīn zào zhī zhào qí shì bì jǐ zhào zhào jǔ ér qín qiáng hé bì zhī chéng qiě guó bīng xīn pò
曰‘承其敝’。夫以秦之强，攻新造之赵，其势必举赵。赵举而秦强，何敝之承！且国兵新破，

wáng zuò bù ān xí sào jìng nèi ér zhuān shǔ yú jūn jūn guó jiā ān wēi zài cǐ yī jǔ jīn bù xiù shì zú ér xùn qí sī fēi shè jì zhī
王坐不安席，埽境内而专属于将军，国家安危，在此一举。今不恤士卒而徇其私，非社稷之

chén xiàng yǔ chén cháo shàng jūn sòng yǐ jí qí zhàng zhōng zhān sòng yǐ tóu chū lìng jūn zhōng yuē sòng yǐ yǔ qí móu fǎn chǔ chǔ wáng yīn
臣。”项羽晨朝上将军宋义，即其帐中斩宋义头，出令军中曰：“宋义与齐谋反楚，楚王阴

lìng yǔ zhū zhī dāng shì shí zhū jiāng jiē huǐ fú mò gǎn zhī wú jī ē yuē shǒu lì chū zhě jiāng jūn jiā yě jīn jiāng jūn zhū luàn
令羽诛之。”当是时，诸将皆慑服，莫敢枝梧。皆曰：“首立楚者，将军家也。今将军诛乱。”

nǎi xiāng yǔ gòng lì yǔ wéi jǐ shàng jiāng jūn shǐ rén zhuī sòng yǐ zǐ jí zhī qí shā zhī shǐ huàn chǔ bào mìng yú huái wáng huái wáng yīn shǐ xiàng
乃相与共立羽为假上将军。使人追宋义子，及之齐，杀之。使桓楚报命于怀王。怀王因使项

yǔ wéi shàng jiāng jūn dāng yáng jūn pǔ jiāng jūn jī shǔ xiàng yǔ
羽为上将军，当阳君、蒲将军皆属项羽。

xiàng yǔ yǐ shā qīng zǐ guān jūn wēi zhèn chǔ guó míng wén zhū hóu nǎi zhāo dāng yáng jūn pǔ jiāng jūn jiāng zú èr wàn dù hé jiù jù lù zhàn
项羽已杀卿子冠军，威震楚国，名闻诸侯。乃遣当阳君、蒲将军将卒二万渡河，救巨鹿。战

shǎo lì chén yǔ fù qīng bīng xiàng yǔ nǎi xī yǐn bīng dù hé jiē fān chuán pò qān pǔ shāo lú shě chí sān rì liáng yǐ shì shì zú bì
少利，陈馀复请兵。项羽乃悉引兵渡河，皆沉船，破釜，烧庐舍，持三日粮，以示士卒必

sǐ wú yī hái xīn yú shì zhì zé wéi wáng lí yǔ qín jūn yù jiǔ zhàn jué qí yòng dào dà pò zhī shā sū jiǎo lǚ wáng lí
死，无一还心。于是至则围王离，与秦军遇，九战，绝其甬道，大破之，杀苏角，虏王离。

shè xián bù jiàng chǔ zì shāo shā dāng shì shí chǔ bīng guān zhū hóu zhū hóu jūn jiù jù lù xià zhě shí chǔ bì mò gǎn zòng bīng jí chǔ jī
涉闲不降楚，自烧杀。当是时，楚兵冠诸侯。诸侯军救巨鹿下者十馀壁，莫敢纵兵。及楚击

qín zhū jiāng jī cǒng bì shàng guān chǔ zhàn shì wú bù yī dāng shí chǔ bīng hū shēng dòng tiān zhū hóu jūn wú bù rén rén wǎn kǒng yú shì yǐ
秦，诸将皆从壁上观。楚战士无不一以当十，楚兵呼声动天，诸侯军无不人人惴恐。于是已

pò qín jūn xiàng yǔ zhào jiàn zhū hóu jiāng rù yuán mén wú bù tān xíng ér qián mò gǎn yǎng shì xiàng yǔ yóu shì shǐ wéi zhū hóu shàng jiāng jūn
破秦军，项羽召见诸侯将，入辕门，无不膝行而前，莫敢仰视。项羽由是始为诸侯上将军，

zhū hóu jī shǔ yān
诸侯皆属焉。

zhāng hán jūn jī yuán xiàng yǔ jūn zhāng nán xiāng chí wèi zhàn qín jūn shù què èr shì shǐ rén ràng zhāng hán zhāng hán kǒng shǐ cháng shǐ xīn qǐng
章邯军棘原，项羽军漳南，相持未战。秦军数却，二世使人让章邯。章邯恐，使长史欣请

shì zhìxiányáng liú sī mǎ ménsān rì zhào gāo bú jiàn yǒu bú xìn zhī xīn cháng shǐ xīn kǒng hái zǒu qí jūn bù gǎn chū gù dào
事。至咸阳，留司马门三日，赵高不见，有不信之心。长史欣恐，还走其军，不敢出故道，

zhào gāo guǒ shǐ rén zhuī zhī bù jí xīn zhì jūn bào yuē zhào gāo yòng shì yú zhōng xià wú kě wéi zhě jīn zhàn néng shèng gāo bì jí jí dù
赵高果使人追之，不及。欣至军，报曰：“赵高用事于中，下无可为者。今战能胜，高必疾妒

wú gōng zhàn bù néng shèng bù miǎn yú sǐ yuàn jiāng jūn shù jì zhī chén yú yì yí zhōng hōn shū yuē bái qǐ wéi qín jiāng nán zhēng yān yǐng
吾功；战不能胜，不免于死。愿将军孰计之。”陈馥亦遗章邯书曰：“白起为秦将，南征鄢郢，

běi kēng mǎ fú gōng chéng lüè dì bù kě shèng jì ér jìng cǐ sǐ méng tián wéi qín jiāng běi zú hóu rén kāi yú zhōng dì shù qiān lǐ
北坑马服，攻城略地，不可胜计，而竟赐死。蒙恬为秦将，北逐戎人，开榆中地数千里，

jìng zhān yáng zhōu hé zhě gōng duō qín bù néng jìn fēng yīn yǐ fǎ zhū zhī jīn jiāng jūn wéi qín jiāng sān suì yǐ suǒ wáng shī yǐ shí wàn shù
竟斩阳周。何者？功多，秦不能尽封，因以法诛之。今将军为秦将三岁矣，所亡失以十万数，

ér zhū hóu bìng qǐ zī yì duō bǐ zhào gāo sù yú rì jiǔ jīn shì jí yì kǒng èr shì zhū zhī gù yù yǐ fǎ zhū jiāng jūn yǐ sāi zé shǐ
而诸侯并起滋益多。彼赵高素谀日久，今事急，亦恐二世诛之，故欲以法诛将军以塞责，使

rén gèng dài jiāng jūn yǐ tuō qí huò fū jiāng jūn jū wài jiǔ duō nèi què yǒu gōng yì zhū wú gōng yì zhū qiè tiān zhī wáng qín wú yú zhì
人更代将军以脱其祸。夫将军居外久，多内却，有功亦诛，无功亦诛。且天之亡秦，无愚智

jiē zhī zhī jīn jiāng jūn nèi bù néng zhí suǒ wài wéi wáng guó jiāng gū tè dú lì ér yù cháng cún qǐ bù āi zāi jiāng jūn hé bù hái bīng yǔ
皆知之。今将军内不能直谏，外为亡国将，孤特独立而欲常存，岂不哀哉！将军何不还兵与

zhū hóu wéi cóng yuē gòng gōng qín fēn wáng qí dì nán miàn chēng gū cǐ shú yǔ shēn fú fū zhì qī zǐ wéi lù hū zhāng hān hū yí
诸侯为从，约共攻秦，分王其地，南面称孤；此孰与身伏铁质，妻子为僇乎？”章邯狐疑，

yīn shǐ hòu shǐ chéng shǐ xiàng yǔ yù yuē yuē wèi chéng xiàng yǔ shǐ pú jiāng jūn rì yè yǐn bīng dù sān hù jūn zhōng nán yǔ qín zhàn zài
阴使候始成使项羽，欲约。约未成，项羽使蒲将军日夜引兵度三户，军漳南，与秦战，再

pò zhī xiàng yǔ xī yǐn bīng jī qín jūn wū shuǐ shàng dà pò zhī
破之。项羽悉引兵击秦军污水上，大破之。

zhāng hān shǐ rén jiàn xiàng yǔ yù yuē xiàng yǔ zhào jūn lì móu yuē liáng shǎo yù tīng qí yuē jūn lì jiē yuē shàn xiàng yǔ nǎi yǔ
章邯使人见项羽，欲约。项羽召军吏谋曰：“粮少，欲听其约。”军吏皆曰：“善。”项羽乃与

qī huán shuǐ nán yān xū shàng yǐ méng zhāng hān jiàn xiàng yǔ ér liú tǐ wéi yán zhào gāo xiàng yǔ nǎi lì zhāng hān wéi yōng wáng zhì chǔ jūn zhōng
期洹水南殷虚上。已盟，章邯见项羽而流涕，为言赵高。项羽乃立章邯为雍王，置楚军中。

shǐ cháng shǐ xīn wéi shàng jiāng jūn jiāng qín jūn wéi qián xíng
使长史欣为上将军，将秦军为前行。

dào xīn ān zhū hóu lì zú yì shí gù sī shǐ tuō chéng guò qín zhōng qín zhōng lì zú yù zhī duō wú zhuàng jí qín jūn jiàng zhū hóu zhū hóu lì
到新安。诸侯吏卒异时故繇使屯戍过秦中，秦中吏卒遇之多无状，及秦军降诸侯，诸侯吏

zú chéng shèng duō nǚ fū shǐ zhī qīng zhé rǔ qín lì zú qín lì zú duō qiè yán yuē zhāng jiāng jūn děng zhà wú shǔ jiàng zhū hóu jīn néng rù guān
卒乘胜多俘虏使之，轻折辱秦吏卒。秦吏卒多窃言曰：“章将军等诈吾属降诸侯，今能入关

pò qín dà shàn jí bù néng zhū hóu fū wú shǔ ér dōng qín bì jìn zhū wú fù mǔ qī zǐ zhū hóu wēi wén qí jì yǐ gào xiàng yǔ
破秦，大善；即不能，诸侯虏吾属而东，秦必尽诛吾父母妻子。”诸侯微闻其计，以告项羽。

xiàng yǔ nǎi zhào bù pú jiāng jūn jì yuē qín lì zú shàng zhòng qí xīn bù fú zhì guān zhōng bù tīng shì bì wēi bù rú jí shā zhī
项羽乃召黥布、蒲将军计曰：“秦吏卒尚众，其心不服，至关中不听，事必危，不如击杀之，

ér dú yǔ zhāng hān cháng shǐ xīn dōu wèi yì rù qín yú shì chǔ jūn yè jī kēng qín zú èr shí wàn rén xīn ān chéng nán
而独与章邯、长史欣、都尉翳入秦。”于是楚军夜击坑秦卒二十馀万人新安城南。

háng lüè dìng qín dì háng gǔ guān yǒu bīng shǒu guān bù dé rù yòu wén pèi gōng yǐ pò xiányáng xiàng yǔ dà nù shǐ dāng yáng jūn děng jī guān
行略定秦地。函谷关有兵守关，不得入。又闻沛公已破咸阳，项羽大怒，使当阳君等击关。

xiàngyǔ sù rù zhì yú xī xī pèigōngjūn bā shàng wèi dé yǔ xiàngyǔ xiāng jiàn pèigōngzuǒ sī mǎ cáo wú shāng shǐ rén yán yú xiàngyǔ yuē
项羽遂入，至于戏西。沛公军霸上，未得与项羽相见。沛公左司马曹无伤使人言于项羽曰：

pèigōng yù wángguānzhōng shǐ zǐ yīng wéi xiāng zhēn bǎo jìn yǒu zhī xiàngyǔ dà nù yuē dàn rì xiǎng shì zú wéi jī pò pèigōngjūn
“沛公欲王关中，使子婴为相，珍宝尽有之。”项羽大怒，曰：“旦日飨士卒，为击破沛公军！”

dāng shì shí xiàngyǔ bīng sì shí wàn zài xīn fēng hóng mén pèigōng bīng shí wàn zài bā shàng fàn zēng shuō xiàngyǔ yuē pèigōng jū shān dōng
当是时，项羽兵四十万，在新丰鸿门，沛公兵十万，在霸上。范增说项羽曰：“沛公居山东

shí tān yú cái huò hào měi nǚ jīn rù guān cái wù wú suǒ qǔ fù nǚ wú suǒ xìng cǐ qí zhì bù zài xiǎo wú lìng rén wàng qí qì
时，贪于财货，好美姬。今入关，财物无所取，妇女无所幸，此其志不在小。吾令人望其气，

jiē wéi lóng hǔ chéng wǔ cǎi cǐ tiān zǐ qì yě jí jī wù shī
皆为龙虎，成五采，此天子气也。急击勿失。”

chǔ zuǒ yǐn xiàng bó zhě xiàngyǔ jì fù yě sù shàn liú hóu zhāng liáng zhāng liáng shì shí cóng pèigōng xiàng bó nǎi yè chí zhī pèigōngjūn sī
楚左尹项伯者，项羽季父也，素善留侯张良。张良是时从沛公，项伯乃夜驰之沛公军，私

jiàn zhāng liáng jù gào yǐ shì yù hū zhāng liáng yǔ jù qù yuē wú cóng jù sǐ yě zhāng liáng yuē chén wéi hán wáng sòng pèigōng pèi
见张良，具告以事，欲呼张良与俱去。曰：“毋从俱死也。”张良曰：“臣为韩王送沛公，沛

gōng jīn shì yǒu jí wáng qù bù yì bù kě bù yǔ liáng nǎi rù jù gào pèigōng pèigōng dà jīng yuē wéi zhī nǎi hé zhāng liáng
公今事有急，亡去不义，不可不语。”良乃入，具告沛公。沛公大惊，曰：“为之奈何？”张良

yuē shuí wéi dà wáng wéi cǐ jì zhě yuē zōu shēng shuō wǒ yuē jù guān wú nèi zhū hóu qín dì kě jìn wáng yě gù tīng zhī liáng
曰：“谁为大王为此计者？”曰：“胥生说我曰‘距关，毋内诸侯，秦地可尽王也’。故听之。”良

yuē liào dà wáng shì cǐ zú yǐ dāng xiàng wáng hū pèigōng mò rán yuē gù bù rú yě qiě wéi zhī nǎi hé zhāng liáng yuē qǐng
曰：“料大王士卒足以当项王乎？”沛公默然，曰：“固不如也，且为之奈何？”张良曰：“请

wǎng wéi xiàng bó yán pèigōng bù gǎn bèi xiàng wáng yě pèigōng yuē jūn ān yǔ xiàng bó yǒu gù zhāng liáng yuē qín shí yǔ chén yóu
往谓项伯，言沛公不敢背项王也。”沛公曰：“君安与项伯有故？”张良曰：“秦时与臣游，

xiàng bó shā rén chén huó zhī jīn shì yǒu jí gù xìng lái gào liáng pèigōng yuē shú yǔ jūn shǎo zhǎng liáng yuē cháng yú chén pèi
项伯杀人，臣活之。今事有急，故幸来告良。”沛公曰：“孰与君少长？”良曰：“长于臣。”沛

gōng yuē jūn wéi wǒ hū rù wú dé xiong shì zhī zhāng liáng chū yào xiàng bó xiàng bó jí rù jiàn pèigōng pèigōng fèng zhǐ jiǔ wéi shòu
公曰：“君为我呼入，吾得兄事之。”张良出，要项伯。项伯即入见沛公。沛公奉卮酒为寿，

yuē wéi hūn yīn yuē wú rù guān qiū háo bù gǎn yǒu suǒ jìn jí lì mín fēng fǔ kù ér dài jiāng jūn suǒ yǐ qiān jiāng shǒu guān zhě
约为婚姻，曰：“吾入关，秋豪不敢有所近，籍吏民，封府库，而待将军。所以遣将守关者，

bèi tā dào zhī chū rù yǔ fēi cháng yě rì yè wàng jiāng jūn zhì qǐ gǎn fǎn hū yuàn bó jù yán chén zhī bù gǎn bèi dé yě xiàng bó xǔ nuò
备他盗之出入与非常也。日夜望将军至，岂敢反乎！愿伯具言臣之不敢倍德也。”项伯许诺。

wéi pèigōng yuē dàn rì bù kě bù zǎo zì lái xiè xiàng wáng pèigōng yuē nuò yú shì xiàng bó fù yè qù zhì jūn zhōng jù yǐ pèi
谓沛公曰：“旦日不可不蚤自来谢项王。”沛公曰：“诺。”于是项伯复夜去，至军中，具以沛

gōng yán bào xiàng wáng yīn yán yuē pèigōng bù xiān pò guān zhōng gōng qǐ gǎn rù hū jīn rén yǒu dà gōng ér jī zhī bù yì yě bù rú
公言报项王。因言曰：“沛公不先破关中，公岂敢入乎？今人有大功而击之，不义也，不如

yīn shàn yù zhī xiàng wáng xǔ nuò
因善遇之。”项王许诺。

pèigōng dàn rì cóng bǎi yú qí lái jiàn xiàng wáng zhì hóng mén xiè yuē chén yǔ jiāng jūn lì lì ér gōng qín jiāng jūn zhàn hé běi chén zhàn hé
沛公旦日从百馀骑来见项王，至鸿门，谢曰：“臣与将军戮力而攻秦，将军战河北，臣战河

nán rán bù zì yì néng xiān rù guān pò qín dé fù jiàn jiāng jūn yú cǐ jīn zhě yǒu xiǎo rén zhī yán lìng jiāng jūn yǔ chén yǒu shù xiàng wáng yuē
南，然不自意能先入关破秦，得复见将军于此。今者有小人之言，令将军与臣有郤。”项王曰：

cǐ pèigōngzuǒ sī mǎ cǎo wú shāng yán zhī ; bù rán , jí hé yǐ zhì cǐ 。 xiàngwáng jí rì yīn liú pèigōng yǔ yǐ xiàngwáng xiàng bō dōng xiàng

“此沛公左司马曹无伤言之；不然，籍何以至此。”项王即日因留沛公与饮。项王、项伯东向

zuò 。 yà fù nán xiàng zuò 。 yà fù zhě , fàn zēng yě 。 pèigōng běi xiàng zuò , zhāng liáng xī xiàng shì 。 fàn zēng shù mù xiàng wáng , jǔ suǒ pèi yù

坐。亚父南向坐。亚父者，范增也。沛公北向坐，张良西向侍。范增数目项王，举所佩玉

guī yǐ shì zhī zhě sān , xiàngwáng mò rán bù yīng 。 fàn zēng qǐ , chū zhào xiàng zhuāng , wèi yuē : “ jūn wáng wéi rén bù rěn , ruò rù qián wéi shòu ,

圭以示之者三，项王默然不应。范增起，出召项庄，谓曰：“君王为人不忍，若入前为寿，

shòu bì , qǐng yǐ jiàn wǔ , yīn jī pèigōng yú zuò , shā zhī , bù zhě , ruò shǔ jīe qiě wéi suǒ lǔ 。 zhuāng zé rù wéi shòu , shòu bì , yuē :

寿毕，请以剑舞，因击沛公于坐，杀之。不者，若属皆且为所虏。”庄则入为寿，寿毕，曰：

jūn wáng yǔ pèigōng yǐn , jūn zhōng wú yǐ wéi lè , qǐng yǐ jiàn wǔ 。 xiàngwáng yuē : “ nuò 。 ” xiàng zhuāng bā jiàn qǐ wǔ , xiàng bō yì bā jiàn

“君王与沛公饮，军中无以为乐，请以剑舞。”项王曰：“诺。”项庄拔剑起舞，项伯亦拔剑

qǐ wǔ , cháng yǐ shēn yì bì pèigōng , zhuāng bù dé jī 。 yú shì zhāng liáng zhì jūn mén , jiàn fān hūi 。 fān hūi yuē : “ jīn rì zhī shì hé rú ? ”

起舞，常以身翼蔽沛公，庄不得击。于是张良至军门，见樊哙。樊哙曰：“今日之事何如？”

liáng yuē : “ shèn jí 。 jīn zhě xiàng zhuāng bā jiàn wǔ , qí yì cháng zài pèigōng yě 。 ” hūi yuē : “ cǐ pò yǐ , chén qǐng rù , yǔ zhī tóng mìng 。 ”

良曰：“甚急。今者项庄拔剑舞，其意常在沛公也。”哙曰：“此迫矣，臣请入，与之同命。”

kuài jí dài jiàn yōng dùn rù jūn mén 。 jiāo jī zhī wèi shì yǔ zhǐ bù nèi , fān hūi cè qí zhì yǐ zhuàng , wèi shì pū dì , kuài suì rù , pī wéi xī

哙即带剑拥盾入军门。交戟之卫士欲止不内，樊哙侧其盾以撞，卫士仆地，哙遂入，披帷西

xiàng lì , shèn mù shì xiàng wáng , tóu fǎ shàng zhǐ , mù zī jìn liè 。 xiàngwáng àn jiàn ér jì yuē : “ kè hé wéi zhě ? ” zhāng liáng yuē : “ pèigōng

向立，瞋目视项王，头发上指，目眦尽裂。项王按剑而跽曰：“客何为者？”张良曰：“沛公

zhī cān chéng fān kuài zhě yě 。 ” xiàngwáng yuē : “ zhuàng shì , cì zhī zhǐ jiǔ 。 ” zé yǔ dòu zhǐ jiǔ 。 hūi bài xiè , qǐ , lì ér yǐn zhī 。 xiàng

之参乘樊哙者也。”项王曰：“壮士，赐之卮酒。”则与斗卮酒。哙拜谢，起，立而饮之。项

wáng yuē : “ cì zhī zhǐ jiān 。 ” zé yǔ yī shēng zhǐ jiān 。 fān hūi fù qí zhì yú dì , jiā zhǐ shàng , bā jiàn qiē ér tàn zhī 。 xiàngwáng yuē :

王曰：“赐之彘肩。”则与一生彘肩。樊哙覆其盾于地，加彘肩上，拔剑切而啖之。项王曰：

“ zhuàng shì , néng fù yǐn hū ? ” fān hūi yuē : “ chén sǐ qiě bù bì , zhǐ jiǔ ān zú cí ! fū qín wáng yǒu hǔ láng zhī xīn , shā rén rú bù néng

“壮士，能复饮乎？”樊哙曰：“臣死且不避，卮酒安足辞！夫秦王有虎狼之心，杀人如不能

jǔ , xíng rén rú kǒng bù shèng , tiān xià jīe pǎn zhī 。 huái wáng yǔ zhū jiāng yuē wù ‘ xiān pò qín rù xiānyáng zhě wáng zhī ’ 。 jīn pèigōng xiān pò qín rù

举，刑人如恐不胜，天下皆叛之。怀王与诸将约曰‘先破秦入咸阳者王之’。今沛公先破秦入

xiānyáng , háo máo bù gǎn yǒu suǒ jìn , fēng bìngōng shì , hái jūn bā shàng , yǐ dài dà wáng lái 。 gù zhāo jiāng shǒu guān zhě , bèi tā dào chū rù yǔ

咸阳，豪毛不敢有所近，封闭宫室，还军霸上，以待大王来。故遣将守关者，备他盗出入与

fei cháng yě 。 láo kǔ ér gōng gāo rú cǐ , wèi yǒu fēng hóu zhī shǎng , ér tīng xì shuō , yù zhú yǒu gōng zhī rén 。 cǐ wáng qín zhī xù ěr , qiè wéi

非常也。劳苦而功高如此，未有封侯之赏，而听细说，欲诛有功之人。此亡秦之续耳，窃为

dà wáng bù qǔ yě 。 ” xiàngwáng wèi yǒu yǐ yīng , yuē : “ zuò 。 ” fān hūi cóng liáng zuò 。 zuò xū yǔ , pèigōng qǐ rú cè , yīn zhāo fān hūi chū 。

大王不取也。”项王未有以应，曰：“坐。”樊哙从良坐。坐须臾，沛公起如厕，因招樊哙出。

pèigōng yǐ chū , xiàngwáng shǐ dōu wèi chén píng zhào pèigōng 。 pèigōng yuē : “ jīn zhě chū , wèi cí yě , wéi zhī nài hé ? ” fān hūi yuē : “ dà xíng

沛公已出，项王使都尉陈平召沛公。沛公曰：“今者出，未辞也，为之奈何？”樊哙曰：“大行

bù gù xì jǐn , dà lǐ bù cí xiǎo ràng 。 rú jīn rén fāng wéi dāo zǔ , wǒ wéi yú ròu , hé cí wéi 。 ” yú shì suì qù 。 nǎi lìng zhāng liáng liú xiè 。

不顾细谨，大礼不辞小让。如今人方为刀俎，我为鱼肉，何辞为。”于是遂去。乃令张良留谢。

liáng wèn yuē : “ dà wáng lái hé cāo ? ” yuē : “ wǒ chí bái bì yī shuāng , yù xiàn xiàng wáng , yù dòu yī shuāng , yù yǔ yà fù , huì qí nù ,

良问曰：“大王来何操？”曰：“我持白璧一双，欲献项王，玉斗一双，欲与亚父，会其怒，

bù gǎn xiàn 。 gōng wéi wǒ xiàn zhī 。 ” zhāng liáng yuē : “ jǐn nuò 。 ” dāng shì shí , xiàngwáng jūn zài hóng mén xià , pèigōng jūn zài bā shàng , xiāng qù sì

不敢献。公为我献之。”张良曰：“谨诺。”当是时，项王军在鸿门下，沛公军在霸上，相去四

shí lǐ pèigōng zé zhì chē jì tuō shēn dú qí yǔ fán kuài xià hóu yīng jìn qiáng jì xìn děng sì rén chí jiàn dùn bù zǒu cóng lì shān
十里。沛公则置车骑，脱身独骑，与樊哙、夏侯婴、靳强、纪信等四人持剑盾步走，从酈山

xià dào zhī yáng xián háng pèigōng wèi zhāng liáng yuē cóng cǐ dào zhì wú jūn bú guò èr shí lǐ ěr dù wǒ zhì jūn zhōng gōng nǎi rù
下，道芷阳闲行。沛公谓张良曰：“从此道至吾军，不过二十里耳。度我至军中，公乃入。”

pèigōng yǐ qù xián zhì jūn zhōng zhāng liáng rù xiè yuē pèigōng bú shèng bēi sháo bù néng cí jǐn shǐ chén liáng fèng bái bì yì yì shuāng
沛公已去，闲至军中，张良入谢，曰：“沛公不胜杯杓，不能辞。谨使臣良奉白璧一双，

zài bài xiàn dà wáng zú xià yù dòu yì shuāng zài bài fèng dà jiāng jūn zú xià xiàng wáng yuē pèigōng ān zài liáng yuē wén dà wáng yǒu
再拜献大王足下；玉斗一双，再拜奉大将军足下。”项王曰：“沛公安在？”良曰：“闻大王有

yì dū guò zhī tuō shēn dú qù yǐ zhì jūn yǐ xiàng wáng zé shòu bì zhì zhì zuò shàng yà fù shòu yù dòu zhì zhì dì bá jiàn zhuàng
意督过之，脱身独去，已至军矣。”项王则受璧，置之坐上。亚父受玉斗，置之地，拔剑撞

ér pò zhī yuē āi ! shù zǐ bú zú yǔ móu duó xiàng wáng tiān xià zhě bì pèigōng yě wú shǔ jīn wéi zhī lǚ yǐ pèigōng zhì jūn
而破之，曰：“唉！竖子不足与谋。夺项王天下者，必沛公也，吾属今为之虏矣。”沛公至军，

lì zhū shā cáo wú shāng
立诛杀曹无伤。

jū shù rì xiàng yǔ yǐn bīng xī tú xián yáng shā qín jiàng wáng zǐ yīng shāo qín gōng shì huǒ sān yuè bù miè shōu qí huò bǎo fù nǚ ér dōng
居数日，项羽引兵西屠咸阳，杀秦降王子婴，烧秦宫室，火三月不灭；收其货宝妇女而东。

rén huò shuō xiàng wáng yuē guān zhōng zǔ shān hé sì sāi dì féi ráo kě dōu yǐ bà xiàng wáng jiàn qín gōng jiē yǐ shāo cán pò yòu xīn huái sī
人或说项王曰：“关中阻山河四塞，地肥饶，可都以霸。”项王见秦宫皆以烧残破，又心怀思

yù dōng guī yuē fù guì bù guī gù xiāng rú yī xiù yè xíng shuí zhī zhī zhě shuō zhě yuē rén yán chǔ rén mù hóu ér guān ěr guǒ
欲东归，曰：“富贵不归故乡，如衣绣夜行，谁知之者！”说者曰：“人言楚人沐猴而冠耳，果

rán xiàng wáng wén zhī pēng shuō zhě
然。”项王闻之，烹说者。

xiàng wáng shǐ rén zhì mìng huái wáng huái wáng yuē rú yuē nǎi zūn huái wáng wéi yì dì xiàng wáng yù zì wáng xiān wáng zhū jiāng xiāng wèi yuē
项王使人致命怀王。怀王曰：“如约。”乃尊怀王为义帝。项王欲自王，先王诸将相。谓曰：

tiān xià chū fā nán shí jiǎ lì zhū hóu hòu yǐ fá qín rán shēn bèi jiān zhí ruì shǒu shì bào lù yú yě sān nián miè qín dìng tiān xià zhě jiē
“天下初发难时，假立诸侯后以伐秦。然身被坚执锐首事，暴露于野三年，灭秦定天下者，皆

jiāng xiāng zhū jūn yǔ jí zhī lì yě yì dì suī wú gōng gù dāng fēn qí dì ér wáng zhī zhū jiāng jiē yuē shàn nǎi fēn tiān xià lì zhū
将相诸君与籍之力也。义帝虽无功，故当分其地而王之。”诸将皆曰：“善。”乃分天下，立诸

jiāng wéi hóu wáng xiàng wáng fàn zēng yí pèigōng zhī yǒu tiān xià yè yǐ jiǎng jiě yòu è fù yuē kǒng zhū hóu fān zhī nǎi yīn móu yuē bā
将为侯王。项王、范增疑沛公之有天下，业已讲解，又恶负约，恐诸侯叛之，乃阴谋曰：“巴、

shǔ dào xiǎn qín zhī qiān rén jiē jū shǔ nǎi yuē bā shǔ yì guān zhōng dì yě gù lì pèigōng wéi hàn wáng wáng bā shǔ hàn
蜀道险，秦之迁人皆居蜀。”乃曰：“巴、蜀亦关中地也。”故立沛公为汉王，王巴、蜀、汉

zhōng dōu nán zhèng ér sān fēn guān zhōng wáng qín xiāng jiàng yǐ jù sāi hàn wáng xiàng wáng nǎi lì zhāng bù wéi yōng wáng wáng xián yáng yǐ xī dōu
中，都南郑。而三分关中，王秦降将以距塞汉王。项王乃立章邯为雍王，王咸阳以西，都

fèi qiū cháng shǐ xīn zhě gù wéi lì yáng yù yuàn cháng yǒu dé yú xiàng liáng dōu wèi dòng yǐ zhě běn quàn zhāng hán jiàng chǔ gù lì sī mǎ
废丘。长史欣者，故为栎阳狱掾，尝有德于项梁；都尉董翳者，本劝章邯降楚。故立司马

xīn wéi sāi wáng wáng xián yáng yǐ dōng zhì hé dōu lì yáng lì dòng yǐ wéi zhāi wáng wáng shàng jùn dōu gāo nú xī wéi wáng bào wéi xī wéi
欣为塞王，王咸阳以东至河，都栎阳；立董翳为翟王，王上郡，都高奴。徙魏王豹为西魏

wáng wáng hé dōng dōu píng yáng xiá qiū shēn yáng zhě zhāng ěr bì chén yě xiān xià hé nán jùn yíng chǔ hé shàng gù lì shēn yáng wéi
王，王河东，都平阳。瑕丘申阳者，张耳嬖臣也，先下河南（郡），迎楚河上，故立申阳为

h é nánwáng dōuluòyáng hánwángchéngyīngùdōu dōuyángzhái zhàojiāngsīmǎyǒngdìng h é nèi shù yǒugōng gù lì yǎngwéiyīnwáng wáng
河南王，都雒阳。韩王成因故都，都阳翟。赵将司马印定河内，数有功，故立印为殷王，王

h é nèi dōucháo g ē x i zhàowángxiēwéidàiwáng zhàoxiāngzhāng è r s ù xián yòucóng r ù guān g ù l i è r wéichángshānwáng wángzhào d ì
河内，都朝歌。徙赵王歇为代王。赵相张耳素贤，又从入关，故立耳为常山王，王赵地，

dōuxiāngguó dāngyángjūnqíngbùwéichūjiāng chángguānjūn g ù l i b ù wéijiǔjiāngwáng dōuliù p ó jūn w ú r u i l ù b ā i y u è z u ō z h ū h ó u y ò u
都襄国。当阳君黥布为楚将，常冠军，故立布为九江王，都六。鄱君吴芮率百越佐诸侯，又

cóng r ù guān g ù l i r u i wéihéngshānwáng dōuzhū y i d i zhùguógòng á o jiāngbīng j i nánjùn gōngduō yīn l i á o wéilínjiāngwáng dōujiāng
从入关，故立芮为衡山王，都邾。义帝柱国共敖将兵击南郡，功多，因立敖为临江王，都江

l í n g x i y ā n w á n g h á n g u ō n g w é i l i á o d ō n g w á n g y à n j i ā n g z ā n g t ú c ó n g c h ū j i z h à o y i n c ó n g r ù g u ā n g ù l i t ú w é i y ā n w á n g d ō u j i x i q i w á n g t i ā n
陵。徙燕王韩广为辽东王。燕将臧荼从楚救赵，因从入关，故立荼为燕王，都蓟。徙齐王田

shìwéijiāodōngwáng q i jiāngtiándōucónggòngjiùzhào yīncóng r ù guān g ù l i d ō u w é i q i w á n g d ō u l i n z i g ù q i n s u o m i è q i w á n g j i ā n s ū n t i ā n
市为胶东王。齐将田都从共救赵，因从入关，故立都为齐王，都临菑。故秦所灭齐王建孙田

ā n xiàng y ū f ā n g d ù h é j i ū z h à o tián ā n xià j i b ē i s h ū c h é n g y i n q i b i n g j i ā n g x i à n g y ū g ù l i ā n w é i j i b ē i w á n g d ō u b ó y ā n g tián r ó n g z h ě
安，项羽方渡河救赵，田安下济北数城，引其兵降项羽，故立安为济北王，都博阳。田荣者，

shù f ù xiàngliáng yòu b ù k ē n j i ā n g b i n g c ó n g c h ū j i q i n y i g ù b ù f ē n g c h é n g ā n j ū n c h é n y ú q i j i ā n g y i n q ù b ù c ó n g r ù g u ā n r á n s ū w é n q i x i ā n
数负项梁，又不肯将兵从楚击秦，以故不封。成安君陈馀弃将印去，不从入关，然素闻其贤，

yǒugōng y ú zhào wén q í zài nán p í g ù y i n h u ā n f ē n g s ā n x i à n f ā n j ū n j i ā n g m é i x u ā n g ō n g d u o g ù f ē n g s h í w à n h ū h ó u x i à n g w á n g z i l i w é i x i c h ū
有功于赵，闻其在南皮，故因环封三县。番君将梅鋗功多，故封十万户侯。项王自立为西楚

b à w á n g w á n g j i ū j ū n d ō u p é n g c h é n g
霸王，王九郡，都彭城。

h à n z h i y u ā n n i ā n s i y u è z h ū h ó u b à x i x i à g è j i ū g u o x i à n g w á n g c h ū z h i g u o s h i r é n x i y i d i y u e g ū z h i d i z h è d i f ā n g q i ā n l i
汉之元年四月，诸侯罢戏下，各就国。项王出之国，使人徙义帝，曰：“古之帝者地方千里，

b i j ū s h à n g y ó u n ā i s h i s h i x i y i d i c h ó n g s h ā c h ē n x i à n q ū y i d i h á n g q i q ū n c h é n s h ā o s h ā o b è i p à n z h i n ā i y i n l i n g h é n g s h ā n l i n j i ā n g w á n g
必居上游。”乃使使徙义帝长沙郴县。趣义帝行，其群臣稍稍背叛之，乃阴令衡山、临江王

j i s h ū z h i j i ā n g z h ō n g h á n w á n g c h é n g w ú j ū n g ō n g x i à n g w á n g b ù s h i z h i g u o y ū j ū z h i p é n g c h é n g f è i y i w é i h ó u y i y ò u s h ā z h i z ā n g t ú z h i
击杀之江中。韩王成无军功，项王不使之国，与俱至彭城，废以为侯，已又杀之。臧荼之

guó yīnzhúhánguāngzhiliáodōng guāng f ú t i n g t ú j i s h ā g u ā n g w ú z h ō n g
国，因逐韩广之辽东，广弗听，荼击杀广无终，

tiánróngwénxiàngyǔxìqíwángshìjiāodōng é r l i q i j i ā n g t i ā n d ō u w é i q i w á n g n ā i d à n ù b ù k ē n q i ā n q i w á n g z h i j i ā o d ō n g y i n y i q i f ā n
田荣闻项羽徙齐王市胶东，而立齐将田都为齐王，乃大怒，不肯遣齐王之胶东，因以齐反，

y i n g j i t i ā n d ō u t i ā n d ō u z ō u c h ū q i w á n g s h i w é i x i à n g w á n g n ā i w á n g z h i j i ā o d ō n g j i ū g u o t i ā n r ó n g n ù z h u i j i s h ā z h i j i m o r ó n g y i n z i l i
迎击田都。田都走楚。齐王市畏项王，乃亡之胶东就国。田荣怒，追击杀之即墨。荣因自立

wéiqíwáng é r x i s h ā j i j i b ē i w á n g t i ā n ā n b i n g w á n g s ā n q i r ó n g y ū p é n g y u è j i ā n g j ū n y i n l i n g f ā n l i ā n g d i c h é n y ū y i n s h i z h ō n g t ó n g x i à
为齐王，而西杀击济北王田安，并王三齐。荣与彭越将军印，令反梁地。陈馀阴使张同、夏

shuōshuōqíwángtiánróngyuē xiàngyǔwéitiānxiàzǐ b ù p í n g j i n j i n w á n g g ù w á n g y ú c h ū d i é r w á n g q i q ū n c h é n z h ū j i ā n g s h à n d i z h ū q i
说说齐王田荣曰：“项羽为天下宰，不平。今尽王故王于丑地，而王其群臣诸将善地，逐其

g ū z h ū z h à o w á n g n ā i b ē i j ū d à i y ū y i w é i b ù k ē w é n d à w á n g q i b i n g q i ě b ù t i n g b ū y i y u ā n d à w á n g z i y ū b i n g q i n g y i j i c h ó n g s h ō n
故主赵王，乃北居代，余以为不可。闻大王起兵，且不听不义，愿大王资余兵，请以击常山，

y i f ù z h à o w á n g q i n g y i g u o w é i h à n b i q i w á n g x ū z h i y i n q i ā n b i n g z h i z h à o c h é n y ū x i f ā s ā n x i ā n b i n g y ū q i b i n g l i j i c h á n g s h ā n d à
以复赵王，请以国为捍蔽。”齐王许之，因遣兵之赵。陈馀悉发三县兵，与齐并力击常山，大

pò zhī zhāng ěr zǒu guī hàn chén yú yíng gù zhào wáng xiē yú dài fǎn zhī zhào zhào wáng yīn lì chén yú wéi dài wáng
破之。张耳走归汉。陈馀迎故赵王歇于代，反之赵。赵王因立陈馀为代王。

shì shí hàn hái dìng sān qín xiàng yǔ wén hàn wáng jī yǐ bìng guān zhōng qiě dōng qí zhào pàn zhī dà nù nǎi yǐ gù wú lìng zhèng chāng
是时，汉还定三秦。项羽闻汉王皆已并关中，且东，齐、赵叛之：大怒。乃以故吴令郑昌

wéi wáng yǐ jù hàn lìng xiāo gōng jiǎo děng jī péng yuè péng yuè bài xiāo gōng jiǎo děng hàn shǐ zhāng liáng xiū hàn nǎi yǐ xiàng wáng shū yuē
为韩王，以距汉。令萧公角等击彭越。彭越败萧公角等。汉使张良徇韩，乃遗项王书曰：

hàn wáng shī zhī yù dé guān zhōng rú yuē jí zhǐ bù gǎn dōng yòu yǐ qí liáng fǎn shū yǐ xiàng wáng yuē qí yǔ yǔ zhào bìng miè chǔ
“汉王失职，欲得关中，如约即止，不敢东。”又以齐、梁反书遗项王曰：“齐欲与赵并灭楚。”

chǔ yǐ cǐ gù wú xī yì ér běi jī qí zhēng bīng jiǔ jiāng wáng bù bù chēng jí bù wǎng shǐ jiāng jiāng shù qiān rén xíng xiàng wáng yóu cǐ yuàn
楚以此故无西意，而北击齐。征兵九江王布。布称疾不往，使将将数千人行。项王由此怨

bù yě hàn zhī èr nián dōng xiàng yǔ suǐ běi zhì chéng yáng tián róng yì jiāng bīng huì zhàn tián róng bù shèng zǒu zhì píng yuán píng yuán mín shā zhī
布也。汉之二年冬，项羽遂北至城阳，田荣亦将兵会战。田荣不胜，走至平原，平原民杀之。

suǐ běi shāo yì qí chéng guō shì wū jī kēng tián róng jiàng zú xì lǚ qí lǎo ruò fù nǚ xùn qí zhì běi hǎi duō suǒ cán miè qí rén xiāng jù
遂北烧夷齐城郭室屋，皆坑田荣降卒，系虏其老弱妇女。徇齐至北海，多所残灭。齐人相聚

ér pàn zhī yú shì tián róng dì tián héng shōu qí wáng zú dé shù wàn rén fǎn chéng yáng xiàng wáng yīn liú lián zhàn wèi néng xià
而叛之。于是田荣弟田横收齐亡卒得数万人，反城阳。项王因留，连战未能下。

chūn hàn wáng bù wǔ zhū hóu bīng fán wǔ shí liù wàn rén dōng fá chǔ xiàng wáng wén zhī jí lìng zhū jiāng jī qí ér zì yǐ jīng bīng sān wàn
春，汉王部五诸侯兵，凡五十六万人，东伐楚。项王闻之，即令诸将击齐，而自以精兵三万

rén nán cóng lǔ chū hù líng sì yuè hàn jī yǐ rù péng chéng shōu qí huò bǎo měi rén rì zhì jiǔ gāo huì xiàng wáng nǎi xī cóng xiāo chén jī
人南从鲁出胡陵。四月，汉皆已入彭城，收其货宝美人，日置酒高会。项王乃西从萧，晨击

hàn jūn ér dōng zhì péng chéng rì zhōng dà pò hàn jūn hàn jūn jī zǒu xiāng suí rù gǔ sǐ shuǐ shā hàn zú shí yǔ wàn rén hàn zú
汉军而东，至彭城，日中，大破汉军。汉军皆走，相随入谷、泗水，杀汉卒十馀万人。汉卒

jī nán zǒu shān chǔ yòu zhuī jì líng bì dōng suǐ shuǐ shàng hàn jūn què wéi chǔ suǒ jī duō shā hàn zú shí yǔ wàn rén jī rù suǐ shuǐ
皆南走山，楚又追击至灵壁东睢水上。汉军却，为楚所挤，多杀，汉卒十馀万人皆入睢水，

suǐ shuǐ wéi zhī bù liú wéi hàn wáng sān zā yú shì dà fēng cóng xī běi ér qǐ zhé mù fā wū yáng shā shí yǎo míng zhòu huì féng yíng chǔ
睢水为之不流。围汉王三匝。于是大风从西北而起，折木发屋，扬沙石，窃冥昼晦，逢迎楚

jūn chǔ jūn dà luàn huài sǎn ér hàn wáng nǎi dé yǔ shù shí qí tūn qù yù guò pèi shōu jiā shì ér xī chǔ yì shǐ rén zhuī zhī pèi
军。楚军大乱，坏散，而汉王乃得与数十骑遁去，欲过沛，收家室而西；楚亦使人追之沛，

qǔ hàn wáng jiā jiā jī wáng bù yǔ hàn wáng xiāng jiàn hàn wáng dào féng dé xiào huì lǔ yuán nǎi zài xíng chǔ qí zhuī hàn wáng hàn wáng jí
取汉王家：家皆亡，不与汉王相见。汉王道逢得孝惠、鲁元，乃载行。楚骑追汉王，汉王急，

tūi duò xiào huì lǔ yuán chē xià téng gōng cháng xià shōu zài zhī rú shì zhě sān yuē suǐ jí bù kě yǐ qū nài hé qì zhī yú shì
推堕孝惠、鲁元车下，滕公常下收载之。如是者三。曰：“虽急不可以驱，奈何弃之？”于是

suǐ dé tuō qiú tài gōng lǔ hòu bù xiāng yù shěn shí qí cóng tài gōng lǔ hòu xián xíng qiú hàn wáng fǎn yù chǔ jūn chǔ jūn suǐ yǔ guī
遂得脱。求太公、吕后不相遇。审食其从太公、吕后闲行，求汉王，反遇楚军。楚军遂与归，

bào xiàng wáng xiàng wáng cháng zhì jūn zhōng
报项王，项王常置军中。

shì shí lǔ hòu xiōng zhōu lǔ hóu wéi hàn jiāng bīng jū xià yì hàn wáng xián wǎng cóng zhī shāo shōu qí shì zú zhì yíng yáng zhū bài jūn jī huì
是时吕后兄周吕侯为汉将兵居下邑，汉王闲往从之，稍稍收其士卒。至荥阳，诸败军皆会，

xiāo hé yì fā guān zhōng ruò wèi fù xī yì xíng yáng fù dà zhèn chǔ qǐ yú péng chéng cháng chéng shèng zhū běi yǔ hàn zhàn yíng yáng nán jīng
萧何亦发关中老弱未傅悉诣荥阳，复大振。楚起于彭城，常乘胜逐北，与汉战荥阳南京、

suǒ xián hàn bài chǔ chǔ yǐ gù bù néng guò yíng yáng ér xī
索闲，汉败楚，楚以故不能过荥阳而西。

xiàng wáng zhī jiù péng chéng zhuī hàn wáng zhì yíng yáng tián héng yì dé shōu qí lì tián róng zǐ guǎng wéi qí wáng hàn wáng zhī bài péng chéng zhū hóu
项王之救彭城，追汉王至荥阳，田横亦得收齐，立田荣子广为齐王。汉王之败彭城，诸侯

jiē fù yǔ chǔ ér bèi hàn hàn jūn yíng yáng zhù yǔ dào shǔ zhī hé yǐ qǔ áo cāng sù hàn zhī sān nián xiàng wáng shù qīn duó hàn yǔ dào
皆复与楚而背汉。汉军荥阳，筑甬道属之河，以取敖仓粟。汉之三年，项王数侵夺汉甬道，

hàn wáng shí fá kǒng qǐng hé gē yíng yáng yǐ xī wéi hàn
汉王食乏，恐，请和，割荥阳以西为汉。

xiàng wáng yù tīng zhī lì yáng hóu fàn zēng yuē hàn yì yǔ ěr jīn shì fú qǔ hòu bì huǐ zhī xiàng wáng nǎi yǔ fàn zēng jí wéi yíng yáng
项王欲听之。历阳侯范增曰：“汉易与耳，今释弗取，后必悔之。”项王乃与范增急围荥阳。

hàn wáng huàn zhī nǎi yòng chén píng jì xián xiàng wáng xiàng wáng shǐ zhě lái wéi tài nǎi jù jǔ yù jìn zhī jiàn shǐ zhě xiáng jīng è yuē wú
汉王患之，乃用陈平计闲项王。项王使者来，为太牢具，举欲进之。见使者，详惊愕曰：“吾

yǐ wéi yǎ fù shǐ zhě nǎi fǎn xiàng wáng shǐ zhě gèng chí qù yǐ ě shí shí xiàng wáng shǐ zhě shǐ zhě guī bào xiàng wáng xiàng wáng nǎi yí fàn
以为亚父使者，乃反项王使者。”更持去，以恶食食项王使者。使者归报项王，项王乃疑范

zēng yǔ hàn yǒu sī shāo duó zhī quán fàn zēng dà nù yuē tiān xià shì dà dìng yǐ jūn wáng zì wéi zhī yuàn cì hái gǔ guī zú wǔ
增与汉有私，稍夺之权。范增大怒，曰：“天下事大定矣，君王自为之。愿赐骸骨归卒伍。”

xiàng wáng xǔ zhī xíng wèi zhì péng chéng jū fā bèi ér sǐ
项王许之。行未至彭城，疽发背而死。

hàn jiāng jì xìn shuō hàn wáng yuē shì yǐ jí yǐ qǐng wéi wáng zàng chǔ wéi wáng wáng kě yǐ xián chū yú shì hàn wáng yè chū nǚ zǐ yíng yáng dōng
汉将纪信说汉王曰：“事已急矣，请为王诈楚为王，王可以闲出。”于是汉王夜出女子荥阳东

mén bèi jiǎ èr qiān rén chǔ bīng sì miàn jī zhī jì xìn chéng huáng wū chē fù zuǒ dào yuē chéng zhōng shí jìn hàn wáng jiàng chǔ jūn
门被甲二千人，楚兵四面击之。纪信乘黄屋车，傅左纛，曰：“城中食尽，汉王降。”楚军

jiē hū wàn suì hàn wáng yì yǔ shù shí qí cóng chéng xī mén chū zǒu chéng gāo xiàng wáng jiàn jì xìn wèn hàn wáng ān zài yuē hàn
皆呼万岁。汉王亦与数十骑从城西门出，走成皋。项王见纪信，问：“汉王安在？”曰：“汉

wáng yǐ chū yǐ xiàng wáng shāo shā jì xìn
王已出矣。”项王烧杀纪信。

hàn wáng shǐ yù shǐ dà fū zhōu qí zōu gōng wèi yāo shǒu yíng yáng zhōu qí zōu gōng móu yuē fǎn guó zhī wáng nán yǔ shǒu chéng nǎi gòng
汉王使御史大夫周苛、枞公、魏豹守荥阳。周苛、枞公谋曰：“反国之王，难与守城。”乃共

shā wèi yāo chǔ xià yíng yáng chéng shēng dé zhōu qí xiàng wáng wèi zhōu qí yuē wéi wǒ jiāng wǒ yǐ gōng wéi shàng jiāng jūn fēng sān wàn hù
杀魏豹。楚下荥阳城，生得周苛。项王谓周苛曰：“为我将，我以公为上将军，封三万户。”

zhōu qí mǎ yuē ruò bù qǐ jiàng hàn hàn jīn rǔ ruò ruò fēi hàn dǐ yě xiàng wáng nù pēng zhōu kē jīng shā zōu gōng
周苛骂曰：“若不趣降汉，汉今虏若，若非汉敌也。”项王怒，烹周苛，并杀枞公。

hàn wáng zhī chū yíng yáng nán zǒu wǎn yè dé jiǔ jiāng wáng bù xíng shōu bīng fù rù bǎo chéng gāo hàn zhī sì nián xiàng wáng jìn bīng wéi chéng
汉王之出荥阳，南走宛、叶，得九江王布，行收兵，复入保成皋。汉之四年，项王进兵围成

gāo hàn wáng táo dú yǔ téng gōng chū chéng gāo běi mén dù hé zǒu xiū wǔ cóng zhāng ěr hán xìn jūn zhū jiāng shāo shāo dé chū chéng gāo
皋。汉王逃，独与滕公出成皋北门，渡河走修武，从张耳、韩信军。诸将稍稍得出成皋，

cóng hàn wáng chǔ suì bā chéng gāo yù xī hàn shǐ bīng jù zhī gōng lìng qí bù dé xī
从汉王。楚遂拔成皋，欲西。汉使兵距之巩，令其不得西。

shì shí péng yuè dù hé jī chǔ dōng ā shā chǔ jiāng jūn sī gōng xiàng wáng nǎi zì dōng jī péng yuè hàn wáng dé huái yīn hóu bīng yù dù hé nán
是时，彭越渡河击楚东阿，杀楚将军薛公。项王乃自东击彭越。汉王得淮阴侯兵，欲渡河南。

zhèngzhōngshuōhànwáng nǎizhǐbìhénèi shǐliújiǎjiāngbīngzuǒpéngyuè shāochǔjījù xiàngwángdōngjīpòzhī zǒupéngyuè hàn wáng zé
郑忠说汉王，乃止壁河内。使刘贾将兵佐彭越，烧楚积聚。项王东击破之，走彭越。汉王则

yǐnbīngdùhé fùqǔchéngāo jūnguǎngwǔ jiùáo cāngshí xiàngwáng yì dìngdōnghǎilái xī yǔhàn jù línguǎngwǔ ér jūn xiāng
引兵渡河，复取成皋，军广武，就敖仓食。项王已定东海来，西，与汉俱临广武而军，相

shǒushùyuè
守数月。

dāngcǐshí péngyuèshùfǎnliángdì juéchǔliángshí xiàngwáng huānzhī wéigāozǔ zhìtàigōngqíshàng gào hàn wáng yuē jīn bù jí
当此时，彭越数反梁地，绝楚粮食，项王患之。为高俎，置太公其上，告汉王曰：“今不急

xià wú péngtài gōng hàn wáng yuē wú yǔ xiàng yǔ jù běi miàn shòu mìng huái wáng yuē yuē wéi xīng dī wú wēng jí ruò wēng bì yù péng
下，吾烹太公。”汉王曰：“吾与项羽俱北面受命怀王，曰‘约为兄弟’，吾翁即若翁，必欲烹

ér wēng zé xìng fēn wǒ yì bēi gēng xiàng wáng nù yù shā zhī xiàng bō yuē tiān xià shì wèi kě zhī qiě wéi tiān xià zhě bù gù jiā
而翁，则幸分我一杯羹。”项王怒，欲杀之。项伯曰：“天下事未可知，且为天下者不顾家，

suī shā zhī wú yì zhī yì huò ěr xiàng wáng cóng zhī
虽杀之无益，只益祸耳。”项王从之。

chǔ hàn jǐ xiāng chí wèi jué dīng zhuàng kǔ jūn lǚ lǎo ruò bǎi zhuǎn zāo xiàng wáng wèi hàn wáng yuē tiān xià xiōng xiōng shù suǐ zhě tú yǐ wú
楚汉久相持未决，丁壮苦军旅，老弱罢转漕。项王谓汉王曰：“天下匈匈数岁者，徒以吾

liǎng rén ěr yuàn yǔ hàn wáng tiāo zhàn jué cǐ xiōng wú tú kǔ tiān xià zhī mǐn fǎ zǐ wéi yě hàn wáng xiào shù yuē wú níng dòu zhì bù néng
两人耳，愿与汉王挑战决雌雄，毋徒苦天下之民父子为也。”汉王笑谢曰：“吾宁鬪智，不能

dòu lì xiàng wáng lìng zhuàng shì chū tiāo zǎo hàn yǒu shàn qí shè zhě lóu fán chū tiāo zhān sān hé lóu fán zhē shè shā zhī xiàng wáng dà nù
鬪力。”项王令壮士出挑战。汉有善骑射者楼烦，楚挑战三合，楼烦辄射杀之。项王大怒，

nǎi zì bèi jiǎ chí jiǎo tiāo zhàn lóu fán yù shè zhī xiàng wáng mǐn mù cǐ zhī lóu fán mù bù gǎn shì shǒu bù gǎn fā suī zǒu hái rù bì
乃自被甲持戟挑战。楼烦欲射之，项王瞋目叱之，楼烦目不敢视，手不敢发，遂走还入壁，

bù gǎn fù chū hàn wáng shǐ rén xián wèn zhī nǎi xiàng wáng yě hàn wáng dà jīng yú shì xiàng wáng nǎi jí hàn wáng xiāng yǔ lín guǎng wǔ xián ér yǔ
不敢复出。汉王使人闲问之，乃项王也。汉王大惊。于是项王乃即汉王相与临广武闲而语。

hàn wáng shù zhī xiàng wáng nù yù yì zhàn hàn wáng bù tīng xiàng wáng fù yǔ shè zhòng hàn wáng hàn wáng shāng zǒu rù chéng gāo
汉王数之，项王怒，欲一战。汉王不听，项王伏弩射中汉王。汉王伤，走入成皋。

xiàng wáng wén huái yīn hóu yǐ jǔ hé běi pò qí zhào qiě yù jī chǔ nǎi shǐ lóng jūn wǎng jī zhī huái yīn hóu yǔ zhàn qí jiāng guàn yīng jī
项王闻淮阴侯已举河北，破齐、赵，且欲击楚，乃使龙且往击之。淮阴侯与战，骑将灌婴击

zhī dà pò chǔ jūn shā lóng jūn hán xìn yīn zì lì wéi qí wáng xiàng wáng wén lóng jūn pò zé kǒng shǐ yú tái rén wǔ shè wǎng shuō huái
之，大破楚军，杀龙且。韩信因自立为齐王。项王闻龙且军破，则恐，使盱台人武涉往说淮

yīn hóu huái yīn hóu fēi tīng shì shí péng yuè fù fǎn xià liáng dì jué chǔ liáng xiàng wáng nǎi wèi hǎi chūn hóu dà sī mǎ cáo jì dēng yuē
阴侯。淮阴侯弗听。是时，彭越复反，下梁地，绝楚粮。项王乃谓海春侯大司马曹咎等曰：

jǐn shǒu chéng gāo zé hàn yù tiāo zhàn shèn wù yǔ zhàn wú lìng dé dōng ér yǐ wǒ shí wǔ rì bì zhū péng yuè dìng liáng dì fù cóng jiāng
“谨守成皋，则汉欲挑战，慎勿与战，毋令得东而已。我十五日必诛彭越，定梁地，复从将

jūn nǎi dōng xíng jī chén liú wài huáng
军。”乃东，行击陈留、外黄。

wài huáng bù xià shù rì yǐ jiàng xiàng wáng nù xī lìng nǚ zǐ nián shí wǔ yǐ shàng zhì chéng dōng yù kēng zhī wài huáng lìng shē rén jǐ nián
外黄不下。数日，已降，项王怒，悉令男子年十五已上诣城东，欲坑之。外黄令舍人几年

shí sān wǎng shuō xiàng wáng yuē péng yuè qiáng jié wài huáng wài huáng kǒng gù jūn jiàng dài dà wáng dà wáng zhì yòu jì kēng zhī bǎi
十三，往说项王曰：“彭越强劫外黄，外黄恐，故且降，待大王。大王至，又皆坑之，百

xìng qǐ yǒu guī xīn cóng cǐ yǐ dōng liáng dì shí yú chéng jī ē kǒng mò kěn xià yī xiàng wáng rán qí yán nǎi shè wài huáng dāng kēng zhě dōng
姓岂有归心？从此以东，梁地十馀城皆恐，莫肯下矣。”项王然其言，乃赦外黄当坑者。东

zhì suī yáng wén zhī jī zhēng xià xiàng wáng
至睢阳，闻之皆争下项王。

hàn guǒ shù tiāo chǔ jūn zhàn chǔ jūn bù chū shǐ rén rǔ zhī wǔ liù rì dà sī mǎ nù dù bīng sī shuǐ shì zú bàn dù hàn jī zhī
汉果数挑楚军战，楚军不出。使人辱之，五六日，大司马怒，渡兵汜水。士卒半渡，汉击之，

dà pò chǔ jūn jìn dé chǔ guó huò lù dà sī mǎ jù zhǎng shǐ yì sāi wáng xīn jī zì jìng sī shuǐ shàng dà sī mǎ jù zhě gù qí yù
大破楚军，尽得楚国货赂。大司马咎、长史翳、塞王欣皆自到汜水上。大司马咎者，故蕲狱

yuàn cháng shǐ xīn yì gù lì yáng yù lì liǎng rén cháng yǒu dé yú xiàng liáng shì yǐ xiàng wáng xìn rèn zhī dāng shí shí xiàng wáng zài suī yáng
掾，长史欣亦故柘阳狱吏，两人尝有德于项梁，是以项王信任之。当是时，项王在睢阳，

wén hǎi chūn hóu jūn bài zé yǐn bīng hái hàn jūn fāng wéi zhōng lí mèi yú cāng yáng dōng xiàng wáng zhì hàn jūn wèi chǔ jìn zǒu xiǎn zǔ
闻海春侯军败，则引兵还。汉军方围钟离昧于荥阳东，项王至，汉军畏楚，尽走险阻。

shì shí hàn bīng shèng shí duō xiàng wáng bīng wú shí jué hàn zhāo lù jiǎ shuō xiàng wáng qǐng tài gōng xiàng wáng fù tīng hàn wáng fù shǐ hóu gōng wǎng
是时，汉兵盛食多，项王兵罢食绝。汉遣陆贾说项王，请太公，项王弗听。汉王复使侯公往

shuō xiàng wáng xiàng wáng nǎi yǔ hàn yuē zhōng fēn tiān xià gē hōng gōu yǐ xī zhě wéi hàn hōng gōu ér dōng zhě wéi chǔ xiàng wáng xǔ zhī jí
说项王，项王乃与汉约，中分天下，割鸿沟以西者为汉，鸿沟而东者为楚。项王许之，即

guī hàn wáng fù mǔ qī zī jūn jiē hū wàn suì hàn wáng nǎi fēng hóu gōng wéi píng guó jūn nǐ fú kěn fù jiàn yuē cǐ tiān xià biàn shì suǒ
归汉王父母妻子。军皆呼万岁。汉王乃封侯公为平国君。匿弗肯复见。曰：“此天下辩士，所

jū qīng guó gù hào wéi píng guó jūn xiàng wáng yǐ yuē nǎi yǐn bīng jiě ér dōng guī
居倾国，故号为平国君。”项王已约，乃引兵解而东归。

hàn yù xī guī zhāng liáng chén píng shuō yuē hàn yǒu tiān xià tài bàn ér zhū hóu jiē fù zhī chǔ bīng wú shí jìn cǐ tiān wáng chǔ zhī shí
汉欲西归，张良、陈平说曰：“汉有天下太半，而诸侯皆附之。楚兵罢食尽，此天亡楚之时

yě bù rú yīn qí jī ér suǒ qǔ zhī jīn shì fú jī cǐ suǒ wèi yǎng hǔ zì yí huàn yě hàn wáng tīng zhī hàn wǔ nián hàn wáng nǎi
也，不如因其机而遂取之。今释弗击，此所谓‘养虎自遗患’也。”汉王听之。汉五年，汉王乃

zhuī xiàng wáng zhì yáng xià nán zhǐ jūn yǔ huái yīn hóu hán xìn jiàn chéng hóu péng yuē qī huì ér jī chǔ jūn zhì gù líng ér xìn yuè zhī bīng
追项王至阳夏南，止军，与淮阴侯韩信、建成侯彭越期会而击楚军。至固陵，而信、越之兵

bù huì chǔ jī hàn jūn dà pò zhī hàn wáng fù rù bì shēn qiàn ér zì shǒu wèi zhāng zǐ fáng yuē zhū hóu bù cóng yuē wéi zhī nǎi hé
不会。楚击汉军，大破之。汉王复入壁，深堑而自守。谓张子房曰：“诸侯不从约，为之奈何？”

duì yuē chǔ bīng jiǔ pò xìn yuè wèi yǒu fēn dì qí bù zhì gù yí jūn wáng néng yǔ gòng fēn tiān xià jīn kě lì zhì yě jí bù néng
对曰：“楚兵且破，信、越未有分地，其不至固宜。君王能与共分天下，今可立致也。即不能，

shì wèi kě zhī yě jūn wáng néng zì chén yǐ dōng fù hǎi jìn yǔ hán xìn suī yáng yǐ běi zhì gǔ chéng yǐ yǔ péng yuē shǐ gè zì wéi zhàn
事未可知也。君王能自陈以东傅海，尽与韩信；睢阳以北至谷城，以与彭越：使各自为战，

zé chǔ yì bài yě hàn wáng yuē shàn yú shì nǎi fā shǐ zhě gào hán xìn péng yuē yuē bìng lì jī chǔ chǔ pò zì chén yǐ dōng fù
则楚易败也。”汉王曰：“善。”于是乃发使者告韩信、彭越曰：“并力击楚。楚破，自陈以东傅

hǎi yǔ qí wáng suī yáng yǐ běi zhì gǔ chéng yǔ péng xiāng guó shǐ zhě zhì hán xìn péng yuē jī bào yuē qǐng jīn jìn bīng hán xìn nǎi
海与齐王，睢阳以北至谷城与彭相国。”使者至，韩信、彭越皆报曰：“请今进兵。”韩信乃

cóng qí wǎng liú jiǎ jūn cóng shòu chūn bìng xíng tū chéng fù zhì gāi xià dà sī mǎ zhōu gān pàn chǔ yǐ shū lüè liù jǔ jiǔ jiāng bīng suí
从齐往，刘贾军从寿春并行，屠城父，至垓下。大司马周殷叛楚，以舒屠六，举九江兵，随

liú jiǎ péng yuē jī huì gāi xià yǐ xiàng wáng
刘贾、彭越皆会垓下，诣项王。

xiàngwángjūnbìgāixià bīngshǎoshíjìn hànjūnjízhūhóubīngwéizhǐshùzhòng yèwénhànjūnsìmiànjiēchǔgē xiàngwángnǎidàjīngyuē
项王军壁垓下，兵少食尽，汉军及诸侯兵围之数重。夜闻汉军四面皆楚歌，项王乃大惊曰：

hànjiēyǐdéchéngǔshì shìhéchǔrénzhīduōyě xiàngwángzényèqǐ yǐnzhàngzhōng yǒuměirénmíngyú chángxìngcóng jùnmǎmíng
“汉皆已得楚乎？是何楚人之多也！”项王则夜起，饮帐中。有美人名虞，常幸从；骏马名

zhuī chángqízhi yúshìxiàngwángnǎibeigēkǎi zìwéishīyuē lìbáshānxìqìgàishì shíbùlìxīzhuībùshì zhuībùshìxī
骓，常骑之。于是项王乃悲歌慨，自为诗曰：“力拔山兮气盖世，时不利兮骓不逝。骓不逝兮

kěnàihé yúxīyúxīnàiruòhé gēshùquē měirénhézhī xiàngwángqīshùhángxià zuǒyòujiēqī mǒnéngyǎngshì
可奈何，虞兮虞兮奈若何！”歌数阕，美人和之。项王泣数行下，左右皆泣，莫能仰视。

yúshìxiàngwángnǎishàngmǎqí huīxiàzhuàngshìqí cóngzhěbābǎiyú rén zhíyèkuìwéinánchū chízǒu píngmíng hànjūnnǎijiào zhī
于是项王乃上马骑，麾下壮士骑从者八百余人，直夜溃围南出，驰走。平明，汉军乃觉之，

lìngqíjiāngguānyīngyǐwǔqiānqízhuīzhī xiàngwángdùhuái qínéngshǔzhěbǎiyú rén ěr xiàngwángzhìyīnlíng míshīdào wèn yī tián fù
令骑将灌婴以五千骑追之。项王渡淮，骑能属者百余人耳。项王至阴陵，迷失道，问一田父，

tiánfùdàiyuēzuǒ zuǒ nǎixiàdàzézōng yǐgùhànzhūijízhī xiàngwángnǎifù yīnbīngér dōng zhìdōngchéng nǎiyǒuèrshí bā
田父给曰“左”。左，乃陷大泽中。以故汉追及之。项王乃复引兵而东，至东城，乃有二十八

qí hànqízhuīzhěshùqiānrén xiàngwángzìdùbùdé tuō wèiqíqíyuē wúqǐbīngzhìjīnbāsùiyǐ shēnqīshíyúzhàn suǒdāng
骑。汉骑追者数千人。项王自度不得脱。谓其骑曰：“吾起兵至今八岁矣，身七十馀战，所当

zhěpò suǒjīzhěfú wèichángbàiběi suǐbàoyǒutiānxià ránjīncūnkūnyú cǐ cǐtiānzhīwángwǒ fēizhànzhīzuì yě jīnrì
者破，所击者服，未尝败北，遂霸有天下。然今卒困于此，此天之亡我，非战之罪也。今日

gùjuésǐ yuànwéizhūjūnkuaizhàn bìsānshèngzhī wéizhūjūnkuiwéi zhānjiàng yìqí língzhūjūnzhitīnwángwǒ fēizhànzhīzuì
固决死，愿为诸君快战，必三胜之，为诸君溃围，斩将，刈旗，令诸君知天亡我，非战之罪

yě nǎifēnqíqíyǐwéisìduì sìxiàng hànjūnwéizhǐshùzhòng xiàngwángwèiqíqíyuē wúwéigōngqǔbǐyījiāng lìng sì
也。”乃分其骑以为四队，四向。汉军围之数重。项王谓其骑曰：“吾为公取彼一将。”令四

miànqíchíxià qíshāndōngwéisānchù yúshìxiàngwángdàhūchíxià hànjūnjiēpī mí suǐzhānhàn yījiāng shíshí chiqiánhóuwéi
面骑驰下，期山东为三处。于是项王大呼驰下，汉军皆披靡，遂斩汉一将。是时，赤泉侯为

qíjiāng zhuixiàngwáng xiàngwángchēnmùérchǐzhī chiqiánhóurénmǎjùjīng pìyìshùlǐyǔqíqíhuìwéisānchù hànjūnbùzhīxiàng
骑将，追项王，项王瞋目而叱之，赤泉侯人马俱惊，辟易数里与其骑会为三处。汉军不知项

wángsuǒzài nǎifēnjūnwéisān fùwéizhī xiàngwángnǎichí fùzhānhàn yīdōuwèi shāshùshíbǎirén fùjùqíqí wángqíliǎng
王所在，乃分军为三，复围之。项王乃驰，复斩汉一都尉，杀数十百人，复聚其骑，亡其两

qí ěr nǎiwèiqíqíyuē hé rú qíjiēfúyuē rú dàwáng yán
骑耳。乃谓其骑曰：“何如？”骑皆伏曰：“如大王言。”

yúshìxiàngwángnǎiyùdōngdùwūjiā wūjiāngtíngchángyǐchuándài wèixiàngwángyuē jiāngdōngsuǐxiǎo dìfāngqiānlǐ zhòngshùshíwàn
于是项王乃欲东渡乌江。乌江亭长檣船待，谓项王曰：“江东虽小，地方千里，众数十万

rén yì zú wáng yě yuàn dàwáng jí dù jīn dū chényǒu chuán hàn jūn zhì wú yǐ dù xiàngwáng xiào yuē tiān zhī wáng wǒ wǒ hé
人，亦足王也。愿大王急渡。今独臣有船，汉军至，无以渡。”项王笑曰：“天之亡我，我何

dù wéi ! jūn jí yǔ jiāng dōng zǐ dì bā qiān rén dù jiāng ér xī jīn wú yī rén hái zòng jiāng dōng fù xiōng lǐn ér wáng wǒ wǒ hé miàn mù jiàn zhī ?
渡为！且籍与江东子弟八千人渡江而西，今无一人还，纵江东父兄怜而王我，我何面目见之？

zòng bǐ bù yán jí dú bù kuǐ yú xīn hū nǎi wèi tíng cháng yuē wú zhī gōng zhǎng zhě wú qí cǐ mǎ wǔ suì suǒ dāng wú dí cháng yǐ
纵彼不言，籍独不愧于心乎？”乃谓亭长曰：“吾知公长者。吾骑此马五岁，所当无敌，尝一

rì háng qiān lǐ bù rěn shā zhī yǐ cǐ gōng nǎi lìng qí jiē xià mǎ bù xíng chí duǎn bīng jiē zhàn dú jí suǒ shā hàn jūn shù bǎi rén xiàng
日行千里，不忍杀之，以赐公。”乃令骑皆下马步行，持短兵接战。独籍所杀汉军数百人。项

wángshēn yì bēishí yú chuàng gù jiàn hàn qí sī mǎ lǚ mǎ tóng yuē ruò fēi wú gù rén hū mǎ tóng miàn zhī zhǐ wáng yì yuē cǐ xiàng
王身亦被十馀创。顾见汉骑司马吕马童，曰：“若非吾故人乎？”马童面之，指王翳曰：“此项

wáng yě xiàng wáng nǎi yuē wú wén hàn gòu wǒ tóu qiān jīn yì wàn hù wú wéi ruò dé nǎi zì wēn ér sǐ wáng yì qǔ qí tóu yú
王也。”项王乃曰：“吾闻汉购我头千金，邑万户，吾为若德。”乃自刎而死。王翳取其头，馀

qí xiāng cǎo jiàn zhēng xiàng wáng xiāng shā zhě shù shí rén zuì qí hòu láng zhōng qí yáng xǐ qí sī mǎ lǚ mǎ tóng láng zhōng lǚ shèng yáng wǔ
骑相蹂践争项王，相杀者数十人。最后，郎中骑杨喜，骑司马吕马童，郎中吕胜、杨武

gè dé qí yì tǐ wǔ rén gòng huì qí tǐ jiē shì gù fēn qí dì wéi wǔ fēng lǚ mǎ tóng wéi zhōng shuǐ hóu fēng wáng yì wéi dù yǎn hóu
各得其一。五人共会其体，皆是。故分其地为五：封吕马童为中水侯，封王翳为杜衍侯，

fēng yáng xǐ wéi chì quán hóu fēng yáng wǔ wéi wú fáng hóu fēng lǚ shèng wéi ní yáng hóu
封杨喜为赤泉侯，封杨武为吴防侯，封吕胜为涅阳侯。

xiàng wáng yǐ sǐ chǔ dì jiē jiàng hàn dú lǔ bù xià hàn nǎi yǐn tiān xià bīng yù tú zhī wéi qí shǒu lǐ yì wéi zhǔ sǐ jié nǎi chí xiàng
项王已死，楚地皆降汉，独鲁不下。汉乃引天下兵欲屠之，为其守礼义，为主死节，乃持项

wáng tóu shì lǔ lǔ fù xiōng nǎi jiàng shǐ chǔ huái wáng chū fēng xiàng jí wéi lǔ gōng jí qí sǐ lǔ zuì hòu xià gù yǐ lǔ gōng lǐ zàng
王头视鲁，鲁父兄乃降。始，楚怀王初封项籍为鲁公，及其死，鲁最后下，故以鲁公礼葬

xiàng wáng gǔ chéng hàn wáng wéi fā āi qì zhī ér qù
项王谷城。汉王为发哀，泣之而去。

zhū xiàng shì zhī shǔ hàn wáng jiē bù zhū nǎi fēng xiàng bó wéi shè yáng hóu táo hóu píng gāo hóu xuān wǔ hóu jiē xiàng shì cì xìng liú
诸项氏枝属，汉王皆不诛。乃封项伯为射阳侯。桃侯、平皋侯、玄武侯皆项氏，赐姓刘。

píng lùn 评论

tài shǐ gōng yuē wú wén zhī zhōu shēng yuē shùn mù gài zhòng tóng zǐ yòu wén xiàng yǔ yì zhòng tóng zǐ yǔ qí qí miáo yì xié hé xíng zhī
太史公曰：吾闻之周生日：“舜目盖重瞳子”，又闻项羽亦重瞳子。羽岂其苗裔邪？何兴之

bào yě fū qín shī qí zhèng chén shè shǒu nán hào jié fēng qǐ xiāng yǔ bìng zhēng bù kě shèng shù rán yǔ fēi yǒu chǐ cùn chéng shì qí
暴也？夫秦失其政，陈涉首难，豪杰蜂起，相与并争，不可胜数。然羽非有尺寸，乘势起

lǒng mǔ zhī zhōng sān nián suī jiāng wǔ zhū hóu miè qín fēn liè tiān xià ér fēng wáng hóu zhèng yóu yǔ chū hào wéi bà wáng wèi suī bù zhōng
陇亩之中，三年，遂将五诸侯灭秦，分裂天下而封王侯，政由羽出，号为霸王，位虽不终，

jìn gǔ yǐ lái wèi cháng yǒu yě jí yǔ bèi guān huái chǔ fàng zú yì dì ér zì lì yuàn wáng hóu pàn jǐ nán yǐ zì jīngōng fá fèn qí
近古以来未尝有也。及羽背关怀楚，放逐义帝而自立，怨王侯叛己，难矣。自矜功伐，奋其

sī zhī ér bù shī gǔ wéi bà wáng zhī yè yù yǐ lì zhēng jīng yíng tiān xià wǔ nián zú wáng qí guó shēn sǐ dōng chéng shàng bù jué wù
私智而不师古，谓霸王之业，欲以力征经营天下，五年，卒亡其国，身死东城，尚不觉寤，

ér bù zì zé guò yǐ nǎi yǐn tiān wáng wǒ fēi yòng bīng zhī zuì yě qǐ bù miù zāi
而不自责，过矣。乃引“天亡我，非用兵之罪也”，岂不谬哉！

suǒ yīn shù zàn wáng qín lù zǒu wěi chǔ hú míng yún yù pèi gǔ jiàn tǐng wú chéng xūn kāi lǔ diàn shì hé dòng bīng qīng zǐ wú zuì
【索隐述赞】亡秦鹿走，伪楚狐鸣。云郁沛谷，剑挺吴城。勋开鲁甸，势合殪兵。卿子无罪，

yà fù tuī chéng shǐ jiù zhào xiē zhōng zhū zǐ yīng wéi yuē wáng hàn bèi guān huái chǔ cháng qiān shàng yóu chén pò gù zhǔ líng bì dà zhèn
亚父推诚。始救赵歇，终诛子婴。违约王汉，背关怀楚。常迁上游，臣迫故主。灵壁大振，

chéng gāo jiǔ jù zhàn fēi wú gōng tiān shí bù yǔ jiē bǐ gài dài zú wéi xiōng shù
成皋久拒。战非无功，天实不与。嗟彼盖代，卒为凶竖。

編集：明壁浩信 2018/01/22 (月)